

תנ"ך

לבתי ספר דתיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים.

חלק א	-	בראשית	-	(20x3)	-	60	נקודות
חלק ב	-	ישעיה	-	(16x1)	-	16	נקודות
חלק ג	-	מלכים ב, ישעיה, יונה, תהלים	-	(12x2)	-	24	נקודות
<hr/>							
סך הכול - 100 נקודות							

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

העתקה של דברי פרשן בלי הסבר לא תיחשב לתשובה.

חלק א – בראשית (60 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 20 נקודות).

1. "רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם" (אבות פרק ד, משנה כא).
במשנה זו מוזכרים כמה רגשות שליליים.

א. עיינו ב**בראשית**, פרק ג'.

(1) איזה רגש מן הרגשות שמוזכרים במשנה בא לידי ביטוי בפרק זה? בססו את תשובתכם על הכתוב.

(2) מה הייתה התוצאה בטווח הקצר, ומה הייתה התוצאה בטווח הארוך של הכניעה לרגש זה?

(8 נקודות)

ב. גם בבראשית, פרק ל"ז בא לידי ביטוי אחד הרגשות המוזכרים במשנה.

מהו הרגש? הסבירו כיצד הוא בא לידי ביטוי בסיפור. (8 נקודות)

ג. "הרשעים - ברשות ליבם... אבל הצדיקים - ליבם ברשותם" (אסתר רבה פרשה י, ג).

על פי המדרש, הצדיק הוא אדם ששולט ברגשות שלו ולא נכנע להם.

בחרו באחד מן הפרקים י"ג או מ"ה.

בפרק שבחרתם – על מי אפשר לומר ש"ליבו ברשותו"? הסבירו את תשובתכם. (4 נקודות)

2. "כל מי שיש בו שלוש מידות הללו, בידוע שהוא מזרעו של אברהם: רחמן וביישן וגומל חסדים" (מסכת כלה רבתי פרק ט).

א. עיינו בפרק י"ח.

אברהם ושרה הם דמויות מופת שאפשר ללמוד מהן כיצד לגמול חסד.

כתבו עיקרון אחד שאפשר ללמוד מאברהם ושרה על הדרך שבה ראוי לגמול חסד. בססו את תשובתכם על הכתוב.

(8 נקודות)

ב. בפרק י"ט ובפרק כ"ד מתוארים מעשי חסד שעשו בני משפחת אברהם.

(1) בנוגע לכל אחד מן הפרקים – כתבו מי גומל החסד, ומהו החסד שעשה.

(2) כתבו נקודת דמיון המשותפת לאופן שבו אברהם ושרה גמלו חסד ולאופן שבו בני משפחת אברהם גמלו חסד –

בפרק י"ט אן בפרק כ"ד.

(8 נקודות)

ג. בתנ"ך מסופר על אנשים נוספים שעשו חסד שדרש מהם מאמץ מיוחד.

בחרו בדמות אחת מן התנ"ך וכתבו מהו החסד שעשתה, ומהו המאמץ המיוחד שנדרש מדמות זו כדי לעשות חסד זה.

(4 נקודות)

3. פרק כ"ב – עקדת יצחק

- א. (1) עיינו בפסוק ב'. בפסוק זה ה' מכנה את יצחק בכמה כינויים. כתבו את הכינויים.
 (2) על פי פירוש שלמדתם, מדוע לא גילה ה' לאברהם מייד שעליו לעקוד את יצחק?
 (8 נקודות)
- ב. "עֲתָה יִדְעֵתִי כִּי יָרָא אֱלֹקִים אֶתָּה" (פסוק י"ב).
 (1) על פי מה שלמדתם, מהי השאלה העולה מדברי מלאך ה' לאברהם?
 (2) על פי מה שלמדתם, כתבו תשובה אחת על השאלה שכתבתם בתת-סעיף ב (1).
 (8 נקודות)
- ג. תנחומא י"ח: "ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם" - ומה דברים היו שם? שהיה ישמעאל אומר ליצחק: אני גדול ממך, שאני מלתי בן שלושי-עשרה שנה וסבלתי את הצער, ואתה מלת בן שמונה ימים ולא ידעת בצער. ... אילו היית בן שלושי-עשרה שנה לא היית מקבל הצער. אמר לו יצחק: ... אילו היה הקב"ה אומר לאבי: שחוט את יצחק בנך, לא הייתי מעכב. מייד קפץ עליו הדבר, שנאמר: "ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם".
 על פי המדרש, ניסיון העקדה בא בעקבות דושיח בין ישמעאל ליצחק.
 על פי המדרש, מה הייתה המטרה של ניסיון העקדה? (4 נקודות)

4. עקרות בחומש בראשית

- א. עיינו בפרק ל', פסוקים א'–ב'.
 (1) הסבירו בלשונכם את דברי רחל ליעקב.
 (2) הסבירו את תשובתו של יעקב לרחל.
 (8 נקודות)
- ב. (1) על פי פרק ל', מה עשתה רחל, נוסף על פנייתה ליעקב, כדי להתמודד עם היותה עקרה?
 (2) בספר בראשית מסופר על זוגות נוספים שהתמודדו עם עקרות: אברהם ושרה (פרק ט"ז), יצחק ורבקה (פרק כ"ה).
 תארו את דרך ההתמודדות של כל אחד מן הזוגות האלה עם העקרות. בססו את תשובתכם על הכתוב.
 (8 נקודות)
- ג. רמב"ן (לפרק ל', פסוקים א'–ב'): "ועל דרך הפשט, אמרה רחל ליעקב שייתן לה בנים, ובאמת דעתה לומר שיתפלל עליה... וחשבה כי באהבתו אותה יתענה יעקב וילבש שק ואפר ויתפלל עד שיהיו לה בנים שלא תמות בצערה. ויחר אף יעקב" - שאין תפילת הצדיקים בידם שתשמע ותענה... והנה הצדקת בראותה שלא תוכל להיסמך על תפילת יעקב, שבה להתפלל על עצמה".
 על פי רמב"ן, מה ביקשה רחל מיעקב, ומדוע כעס עליה יעקב בגלל בקשה זו? (4 נקודות)

5. השגחת ה'

- א. "וַיִּשְׁלַחְהוּ מַעֲמֵק חֶבְרוֹן וַיָּבֵא שָׂכְמָה" (פרק ל"ז, פסוק י"ד).
- רש"י (לפסוק י"ד): "מעמק חברון" - והלוא חברון בהר... אלא מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון...".
- (1) מיהו הצדיק הקבור בחברון, ומהי העצה העמוקה המוזכרת בדברי רש"י?
- (2) על פי רש"י, כיצד השגחת ה' באה לידי ביטוי בשליחתו של יוסף לשכם?
(8 נקודות)
- ב. עיינו בפרק מ', פסוק ט"ו, ובפרק מ"ה, פסוקים ד'-ח'.
- בשני המקורות יוסף מספר את קורותיו.
- (1) למי סיפר יוסף את קורותיו בכל אחד מן המקורות, ולשם מה סיפר זאת?
- (2) ציינו הבדל אחד בין סיפור קורותיו של יוסף בפרק מ' ובין סיפור קורותיו בפרק מ"ה.
(8 נקודות)
- ג. "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף... הֲתַחַת אֱלֹקִים אָנֹכִי? וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹקִים חֲשַׁבָה לְטֹבָה..." (פרק נ', פסוקים י"ט-כ').
- הסבירו כיצד העיקרון של "הסיבתיות הכפולה" בא לידי ביטוי בדברי יוסף לאחים. (4 נקודות)

חלק ב – ישעיה (16 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 6-7 (16 נקודות).

6. ישעיה, פרק מ'

א. (1) עיינו בפסוקים א'-ב'.

"נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי".

על פי מה שלמדתם, כתבו מי המנחם ומי המנוחם.

(2) עיינו בפסוקים ג'-ה'.

מה הם השינויים בטבע המתוארים בפסוקים אלה? הסבירו כיצד שינויים אלה קשורים בתהליך הגאולה.

(6 נקודות)

ב. (1) עיינו בפסוקים ו'-ח'.

על פי מה שלמדתם, את מי הנביא מדמה לחציר יבש, ומהו הרעיון שבא לידי ביטוי באמצעות דימוי זה?

(2) עיינו בפסוקים ט'-י"א.

על פי פסוקים אלה, ה' יתגלה בגאולה בשתי מידות שונות.

מה הן שתי המידות? כתבו ציטוט המתאים לכל אחת מן המידות.

(6 נקודות)

ג. מלבי"ם (לפסוק א'): "נחמו נחמו" - שהגאולה תבוא או קודם זמנה מצד הזכות [של עם ישראל], או... גם אם לא יזכו -

יגאלנו בזמן הקבוע [מראש לביאת הגאולה]. לכן אמר נחמה כפולה."

על פי מלבי"ם, הסבירו מה אפשר ללמוד מן החזרה על הקריאה "נחמו" בפסוק זה. (4 נקודות)

7. ישעיה, פרק נ"ח

א. (1) על פי פסוקים ד'-ה', מה עשה העם בזמן הצום, ומה לא עשה?

(2) על פי פסוקים ו'-ז', מה הנביא דורש מן העם לעשות? ציינו בלשונכם שני דברים.

(6 נקודות)

ב. (1) עיינו בפסוקים י"ג-י"ד.

על פי מה שלמדתם, צטטו והסבירו שתי מצוות "לא תעשה" המוזכרות בפסוקים אלה.

(2) החלק הראשון של הפרק עוסק בצום הרצוי ובצום שאינו רצוי, והחלק השני של הפרק (פסוקים י"ג-י"ד) עוסק

במצוות השבת ושכרה.

על פי מה שלמדתם, הסבירו את הקשר בין שני החלקים של הפרק.

(6 נקודות)

ג. מלבי"ם (לפסוקים י"ג-י"ד): "אם תשיב" - בשבת יש שני ציוויים: א. השביתה ממלאכה. ב. העונג. אומר אם תעשה שני

אלה לא בעבור הנאת הגוף... רק בעבור מצוות ה' לבד [בלבד]... 'אז תתענג על ה' יהיה העונג שתמצא בעבור ה' עונג

נפשי רוחני".

(1) על פי מלבי"ם, כיצד ראוי לקיים את מצוות השבת?

(2) מהו השכר למי שיקיים כך את מצוות השבת?

(4 נקודות)

חלק ג – מלכים ב, ישעיה, יונה, תהלים (24 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 8-12 (לכל שאלה – 12 נקודות).

8. מלכים ב ודברי הימים

א. עיינו במלכים ב, פרק י"ד, פסוקים כ"ג-כ"ט, העוסקים במלך ירבעם בן יואש.

(1) עיינו בפסוקים כ"ג-כ"ה.

על פי מה שלמדתם, כתבו מהי השאלה העולה מן המסופר בפסוקים אלה.

(2) עיינו בפסוקים כ"ו-כ"ז.

כתבו תשובה על השאלה שכתבתם בתת-סעיף א (1).

(6 נקודות)

ב. (1) עיינו בדברי הימים ב, פרק כ"ו, פסוקים ג'-ט"ו.

ציינו את הישגיו של המלך עוזיהו בתחומים האלה:

- התחום הרוחני-דתי

- התחום הצבאי-מדיני

- התחום הכלכלי

(2) עיינו בדברי הימים ב, פרק כ"ו, פסוקים ט"ז-י"ח.

מה היה חטאו של עוזיהו, ומה גרם לו לחטוא בחטא זה?

(6 נקודות)

9. ישעיה, פרק י"א

א. (1) "וַיֵּצֵא חֵטֶר מִגֹּזַע יִשְׂרָאֵל" (פסוק א').

הסבירו את המשל והנמשל שבפסוק א'.

(2) "וְהָרִיחוּ בְּיָרְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט" (פסוק ג').

מצודת דוד (לפסוק ג'): " 'זהריחו' - לפי שהריח היא הרגשה קלה מאוד, לכן קורא להרגשה קלה בשם ריח, ורצה

לומר במעט הבנה והתבוננות ירגיש ויבחין בבני אדם הטובים המה אם רעים".

על פי מצודת דוד, הסבירו מה מייחד את דרך השיפוט של המלך, ומדוע הנביא משתמש בדימוי של חוש הריח.

(6 נקודות)

ב. עיינו בפסוקים ו'-ט'.

(1) הסבירו בלשונכם את שני חלקי הפסוק שלפניכם.

- "לֹא יָרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכֹל הָר קִדְשֵׁי"

- "כִּי מְלֵאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים"

(2) הסבירו את הקשר בין שני חלקי הפסוק.

(6 נקודות)

שימו לב: שאלה זו מיועדת לתלמידים שלמדו את יחידת הבחירה "ביטחון והשתדלות".

10. ביטחון והשתדלות

- א.** לקראת העימות עם מלך אשור עשה חזקיהו פעולות של השתדלות בתחומים האלה: ביצורים, אספקת מים, חיזוק הצבא. על פי מה שלמדתם, כתבו פעולה אחת שעשה חזקיהו בכל אחד מן התחומים. (6 נקודות)
- ב. (1)** עיינו בדברי הימים ב, פרק ל"ב, פסוקים א'–ב' ופסוק ז'.
על פי פסוקים אלה, מדוע החיילים של חזקיהו היו עלולים לחשוש מצבא אשור?
(2) עיינו בפסוקים ז'–ח'.
הסבירו את דברי העידוד של חזקיהו.
(6 נקודות)

11. יונה

- א. (1)** עיינו בפרק א', פסוקים א'–ג'.
על פי מה שלמדתם, הסבירו כיצד הרחמנות של יונה על עם ישראל באה לידי ביטוי בהתנהגות שלו המתוארת בפסוקים אלה.
(2) עיינו בפרקים א'–ב'.
על פי מה שלמדתם, כתבו שני אירועים שבהם מידת הרחמים של ה' באה לידי ביטוי.
(6 נקודות)
- ב. (1)** עיינו בפרק ד', פסוקים א'–ג'.
על פי מה שלמדתם, כתבו איזו מידה השמיט יונה מ"ג מידות, ומדוע הוא השמיט מידה זו.
(2) עיינו בפרק ד', פסוקים י'–י"א.
הסבירו את הלקח שה' מלמד את יונה באמצעות הקיקיון.
(6 נקודות)

12. תהלים, מזמור קכ"א

- מזמור קכ"א הוא אחד מחמישה עשר מזמורי "שיר המעלות".
- א. (1)** על פי מה שלמדתם, מי אמר מזמורים אלה בזמן בית המקדש, והיכן הם נאמרו?
(2) מהי המילה המנחה במזמור, ומהו הרעיון שהיא מבטאת?
(6 נקודות)
- ב.** המזמור מדגיש את השגחתו התמידית של ה' על האדם.
העתיקו שני ציטוטים מן המזמור שמוכיחים טענה זו, והסבירו כיצד הציטוטים מוכיחים אותה. (6 נקודות)

בהצלחה!